

מסורת הש"ס

(א) וקדשין ע"ה.
(ב) ופיוזין סה"ג.
(ג) ופיוזין סה"ג.
(ד) ופיוזין סה"ג.
(ה) ופיוזין סה"ג.
(ו) ופיוזין סה"ג.
(ז) ופיוזין סה"ג.
(ח) ופיוזין סה"ג.
(ט) ופיוזין סה"ג.
(י) ופיוזין סה"ג.
(יא) ופיוזין סה"ג.
(יב) ופיוזין סה"ג.
(יג) ופיוזין סה"ג.
(יד) ופיוזין סה"ג.
(טו) ופיוזין סה"ג.
(טז) ופיוזין סה"ג.
(יז) ופיוזין סה"ג.
(יח) ופיוזין סה"ג.
(יט) ופיוזין סה"ג.
(כ) ופיוזין סה"ג.

גליון הש"ס

גם' ובתים ב' ה' עניו
משוממות עני ה' המה
משוממות כ"ל:

מוסף רש"י

יין גיתן בשבעים
אחרות. כך משפט
בגמטריה (שורבין סה"ג).
גלות צדקיהו. מרבות
ירושלים שגלו כולם (ישיב'
ס"ה). גלות יבניה. הוא
היה. קדמה לגלות
צדקיהו אמת עשרה שנה.
חו' הוא צדקה שמייר
והמריב ביומי כדי להגלות
דורו של צדקה לגלות עניו
שחמיו גלות יבניה קיימת.
שלמדו תורה לאלו הגולים
אחרים. לפי שרוב חמיו
המורה גלו עם יבניה.
דכתיב בהו' המה והמסגר
אלף (ש"ס). כיוון שסוגרין
בהלכה. הלכה שהם
סגורים בה. שאינם יודעים
להשיב לשאלותיהם. שוב אין
לה פותחין אחרים (ש"ס).
עולא אמר. היינו צדקה.
שמייר להניח הרעה לנפול
ח' מאות וחמשים. דהיינו צ'
שנים קודם ונושנתם. הוא
בגמטריה ח' מאות
וחמשים וחמשים. ואם שבו
עד ונושנתם היה מתקיים
בהן כי אבד מאבדן (ש"ס).
וכתיב דברים ד' כה'. כתיב
על גפי. בתורה משפטי.
שלמה נעוריה מתקן.
תלמידים העוסקין בה על
גפי משמע כעל כמפי.
מושב שאינו קבוע. וכתיב.
קרא אחרת. על כסא.
מקום כבוד קבוע. כמו
(בראשית ט"ז) רק הכסא
אגל ממך. ל"א מתחילה על
גפי. ויחיד בלל תלמידים
כמו (שמות כ"א) אם בגפיו
יבא עניו (ש"ס).

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין לח.

תורה אור

1. בשנת שמיים לךדקוש
הפך בחדש הששי ביום
אחד לחודש יהיו דבר י'
בד' חגי הקביא אל
ו'בבל בן שאלתיאל
פחת יהודה ואל יהושע
בן יהורקם הכהן הגדול
חגי א א
לאמור:
2. והיה למקדש ולאבן
נגף ולצור מכשול לשני
בתי ישראל לפח
ולמקדש ליושב
ירושלים. ישעיהו ח יד
3. וישקד י' על הרעה
ו'ביאנו עלינו כי צדיק י'
אלהינו על כל מעשיו
אשר עשה ולא שמענו
בקולו. דיאל ט יד
4. ואת כל אנשי החל
שבעת אלפים והחמש
רבמסגר אלף
גבורים עשי מלחמה
ו'ביאנו מלך בבל גולה
ב'בבל: מלכים ב' כז
5. כי תוליד בנים ובני
בנים ונושנתם בארץ
והשקתם ועשיתם פסל
תמונת כל ועשיתם הרע
בעיני י' אל'היך
ל'הכעיסו: דברים ד כה
6. תהפך בחומר חותם
ו'תקצבו כמו לבוש:
איוב לח יד
7. ופנעו מרשעים אורם
חורע רמת חשבר:
איוב לח טו
8. חכמות בנות ביתה
ח'צבה צמחיה שבעה:
משלי ט א
9. טובה טובה מסכה
י'נה אף ערכה של'תנה:
משלי ט ב
10. של'תנה נעוריה:
תקרא על גפי מרמי
קרת: משלי ט ג
11. ו'תשכח לפתח ביתה
על פסא מרמי קרת:
משלי ט יד
12. מפי יסר הנך חסר
לב אקרה לו:
משלי ט ד
13. באף אשה חסר לב
משוחת נפשו הוא
משלי ו לב
14. גלמי ראוי ענין ועל
ספרך כלם יתבון ימים
יצרו ו'ל אחר דבהם:
תהלים קלט טו
15. כי י' ענין משפחות
ו'שמו ו'ראוי את האבן
הבדיל בין ו'רבבל
שבעה אלף עני י'
תקוה משפחות בכל
הארץ: זכריה ד י

רבינו חננאל

בני ר' חייא איבסום פתחו
ואמרו אין בן דוד בא עד
שיכלו ראשי גולה שבבבל
ונשיא שבארץ ישראל
שנאמר והיה למקדש
ולאבן נגף ולצור מכשול
לשני בתי ישראל לפח
ולמכשול. אמר להן בני
קוצים אתם משימין לי בין
עניי אמר לו אביהם רבי
אל ירע בעיניך יין ע' סוד
ע' נכנס יין יצא סוד. כתיב
ו'ישקד ה' על הרעה
ו'ביאנו עלינו כי צדיק ה'
אלהינו צדקה עשה
הקביה עם ישראל
שהקדים גלות צדקיהו

נבנם יין יצא סוד. היינו דלמא
צפ' הד' (עיוזין דף סה).
המתיישב ציונו הרי יש צו מדעת
שצעים זקנים שהסוד מתגבר על היין
ואין כח ציון להוציא:

חצבה עמודיה שבעה. דשצעה
ימים נצרה העולם שאע"פ
שצשה ימים נצרה העולם מ"מ
היה חסר מנוחה עד שצא שבת צא
מנוחה והיינו דכתיב (בראשית ג) ויכל
אלהים ציוס השביעי:

בתחלה על גפי. פ"ה מקום
גבוה ולצוק כססר
נערך על כסא וקסה דכספ"ק דמס'
ע"ז (דף יט). משמע דכסא עדיק
מגפי דדריש גבי תלמיד שנתחילה
על גפי גולה ממקום למקום ולצוק
כשנעשה ראש ישיבה על כסא וכאן
נמי יש לדורש כן קודם שדווגה לא
חוס על גפי כמו (שמות כ"א) אם
בגפו יבא ולצוק על כסא:
וירדו

יבניה קיימת דכתיב ביה בגלות יבניה^א החרש והמסגר אלף חרש^ב כיון
שפותחין הכל נעשו כחרשין מסגר כיון שסוגרין בהלכה שוב אין פותחין
וכמה היו אלף עולא אמר שהקדים שתי שנים^ג לונושנתם א"ר אחא בר
יעקב שמע מינה מהרה דמרי עלמא תמני מאה וחמשיין ותרתי הוו:
לפיכך כו': תנו רבנן^ד אדם יחיד נברא ומפני מה שלא יהו המינים
אומרין הרבה רשויות בשמים דבר אחר מפני הצדיקים ומפני הרשעים
שלא יהו הצדיקים אומרים אנו בני צדיק ורשעים אומרים אנו בני רשע
דבר אחר מפני המשפחות שלא יהו משפחות מתגרות זו בזו ומה עכשיו
שנברא יחיד מתגרות נבראו שנים על אחת כמה וכמה דבר אחר מפני
הגולנין ומפני החמסנין ומה עכשיו שנברא יחיד גולנין וחומסין נבראו
שנים על אחת כמה וכמה: ולהגיד גדולתו כו': תנו רבנן^ה להגיד גדולתו
של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאדם טובע כמה מטבעות
בחותם אחד וכולן דומין זה לזה אבל הקדוש ברוך הוא טובע כל אדם
בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו שנא'^ו תתהפך כחומר
חותם ויתיצבו כמו לבוש ומפני מה אין פרצופיהן דומין זה לזה שלא יראה
אדם דירה נאה ואשה נאה ויאמר שלי היא שנאמר^ז וימנע מרשעים אורם
וזרוע רמה תשבר תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה
מחבירו בקול במראה ובדעת בקול ובמראה משום ערוה ובדעת מפני הגולנין
והחמסנין ת"ר^ח אדם נברא בערב שבת ומפני מה שלא יהו המינים אומרים
שוותא היה לו להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית דבר אחר שאם תזוח
דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית דבר אחר כדי שיכנס למצוה
מיד דבר אחר כדי שיכנס לסעודה מיד משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין
ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכנים אורחין שנא'^ט חכמת בנתה ביתה
חצבה עמודיה שבעה^י מבחנה מבחנה מסכה יינה אף ערכה שולחנה
^ישלחה נעוריה תקרא על גפי מרומי קרת חכמת בנתה ביתה זו מידתו של
הקב"ה שברא את כל העולם כולו בחכמה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעת
ימי בראשית מבחנה מבחנה מסכה יינה אף ערכה שולחנה אלו ימים ונהרות
וכל צורכי עולם שלחה נעוריה תקרא על אדם וחיה על גפי מרומי קרת^י רבה
בר בר חנה רמי כתיב על גפי וכתיב^י על כסא בתחלה על גפי ולבסוף על
כסא^י מ' פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו אמר הקדוש ברוך הוא מ' מי
פתאו לזה אשה אמרה לו דכתיב^י גואף אשה חסר לב תניא היה ר'
מאיר אומר אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו שנאמר^י גלמיו
גופו

והוא נתעברה מעומד דבר אחר שלתיאל
שנשאל על אלתו^א אל ורובבל שנוער בבבל
ומה שמו נחמיה בן חכליה שמו יהודה
וחזקיה בני רבי חייא הוו יתבי בסעודתא
קמי רבי ולא הוו קא אמרי ולא מידי אמר
להו אגברו חמרא אדרדקי כי היכי
דלימרו מילתא כיון דאיבסום פתחו ואמרו
אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות
מישראל ואלו הן ראש גולה שבבבל
ונשיא שבארץ ישראל שנאמר^ב והיה
למקדש ולאבן נגף ולצור מכשול לשני
בתי ישראל אמר להם בני^ג קוצים אתם
מטילין לי בעיני א"ל רבי חייא רבי אל
ירע בעיניך^ד יין גיתן בשבעים אותיות
וסוד גיתן בשבעים אותיות נכנס יין יצא
סוד^ה א"ר חסדא אמר מר עוקבא ואמרי
לה א"ר חסדא דרש מרי בר מר מאי דכתיב
^וו'ישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק
ה' אלהינו משום צדיק ה' וישקד ה' על
הרעה ויביאה עלינו^ז אין צדקה עשה הקב"ה
עם ישראל שהקדים גלות צדקיהו ועוד גלות

יבניה קיימת דכתיב ביה בגלות יבניה^א החרש והמסגר אלף חרש^ב כיון
שפותחין הכל נעשו כחרשין מסגר כיון שסוגרין בהלכה שוב אין פותחין
וכמה היו אלף עולא אמר שהקדים שתי שנים^ג לונושנתם א"ר אחא בר
יעקב שמע מינה מהרה דמרי עלמא תמני מאה וחמשיין ותרתי הוו:
לפיכך כו': תנו רבנן^ד אדם יחיד נברא ומפני מה שלא יהו המינים
אומרין הרבה רשויות בשמים דבר אחר מפני הצדיקים ומפני הרשעים
שלא יהו הצדיקים אומרים אנו בני צדיק ורשעים אומרים אנו בני רשע
דבר אחר מפני המשפחות שלא יהו משפחות מתגרות זו בזו ומה עכשיו
שנברא יחיד מתגרות נבראו שנים על אחת כמה וכמה דבר אחר מפני
הגולנין ומפני החמסנין ומה עכשיו שנברא יחיד גולנין וחומסין נבראו
שנים על אחת כמה וכמה: ולהגיד גדולתו כו': תנו רבנן^ה להגיד גדולתו
של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאדם טובע כמה מטבעות
בחותם אחד וכולן דומין זה לזה אבל הקדוש ברוך הוא טובע כל אדם
בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו שנא'^ו תתהפך כחומר
חותם ויתיצבו כמו לבוש ומפני מה אין פרצופיהן דומין זה לזה שלא יראה
אדם דירה נאה ואשה נאה ויאמר שלי היא שנאמר^ז וימנע מרשעים אורם
וזרוע רמה תשבר תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה
מחבירו בקול במראה ובדעת בקול ובמראה משום ערוה ובדעת מפני הגולנין
והחמסנין ת"ר^ח אדם נברא בערב שבת ומפני מה שלא יהו המינים אומרים
שוותא היה לו להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית דבר אחר שאם תזוח
דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית דבר אחר כדי שיכנס למצוה
מיד דבר אחר כדי שיכנס לסעודה מיד משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין
ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכנים אורחין שנא'^ט חכמת בנתה ביתה
חצבה עמודיה שבעה^י מבחנה מבחנה מסכה יינה אף ערכה שולחנה
^ישלחה נעוריה תקרא על גפי מרומי קרת חכמת בנתה ביתה זו מידתו של
הקב"ה שברא את כל העולם כולו בחכמה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעת
ימי בראשית מבחנה מבחנה מסכה יינה אף ערכה שולחנה אלו ימים ונהרות
וכל צורכי עולם שלחה נעוריה תקרא על אדם וחיה על גפי מרומי קרת^י רבה
בר בר חנה רמי כתיב על גפי וכתיב^י על כסא בתחלה על גפי ולבסוף על
כסא^י מ' פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו אמר הקדוש ברוך הוא מ' מי
פתאו לזה אשה אמרה לו דכתיב^י גואף אשה חסר לב תניא היה ר'
מאיר אומר אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו שנאמר^י גלמיו
גופו

והוא נתעברה מעומד. שהיה צית האסורין צר ואין מקום לשכב ושלשלו שם אשה וצאגדה דיוקרא רצה^א אמרה לה: על אלמו. להסיר
לו גזירה שנשבע שלא יהא לו בן והמירו לו פמליא ש"מ ושבעה כמיהה צהיהא פרשה דכמבו את האיש הזה צם' ירמיה (כג): והיה. מושיען
של ישראל למקדש של ישראל: ולאבן נגף. ממחר הגלות^ב שמנגפת את הרגלים: ולאור מכשול. סלע מכשלה יהיה לשני בתי ישראל:
שצעים אופיות. בגמטריא: וישקד. בעוד שגלות יבניה קיימת שעדיין
לא מתו אותן שגלו לבבל עם יבניה
שהיו חכמים בתורה ולמדו לבני
גולה האחרונה: פוסתין. צבורה:
כחשים. קרי ציה החרש: כיון
דסוגרין. דבר הלכה הנעלמת מהן
אין לה פותחין אחרים: עולא אמר.
צדקה של שקיה היינו הקדים
חורבן שמי שנים לגמטריא דונושנתם
דהיינו תמני מאה וחמשים ותרתי
והם גלו לנפול שמה מאות וחמשים
ויהי צשמנים שנה וארבע מאות שנה
וגו' וימי צית הראשון ד' מאות ועשר
הרי ח' מאות ותשעים כל מהם מ'
שנה שנשתהו צמדבר הרי שמה מאות
וחמשים ואילמלי היה ממתיך עד
ונושנתם היה מתקיים צהס כי אבד
תאבדון מהר והשמד תשמדון דכתיב
צהיהא פרשתא שנה וארבע מאות שנה
דמרי עלמא כו'. דהוא גימטריא
דונושנתם וקרי ליה אבד תאבדון
אביו הראשון דשמי שנים צדקה
היתה: אנו בני צדיק. אביו צדיק
נצרה לפיכך אנו צדיקים ואין אנו
צריכין להתרחק מן העצירה כי לא
נכשל צה: אנו בני רשע. ואין אנו
זקוקין צמשונה ולהטקד כי לא
יועיל: אם נצראו שנים. יאמרו זה
לזה אבא גדול מאבדן: הגולנים
והחמסנים. שיאמרו קרקע זה לבני
אביו הראשון היתה ולא לבני אביסם:
תהפך כחומר חוסם. לאחר מיתמו
של אדם מתהפך חותם שלו לחומר
ויתיצבו כמו לבוש צתחית הממים.
ומדקרי ליה חותם שמה מינה בחותם
הן טעוין: ויאמר שלי היא. ואין
אדם מנחישו הואיל ואין היכר
ציניהן: וימנע מרשעים אורם.
קלסתר פניו ומתוך כך שלא יהא
קלסתר פנים דומה לשל חציריהם
חורע רמה תשבר שאינו יכול לומר
שלי היא: משום ערוה. שלא
יתחלף לאשה צבעלה לא ציוס מפני
המראה וכלילה מפני הקול: וצדעת
מפני הגולנים. אם יודע מה צלל
חצירו יחפש מנפוניו וידע היכן
ממנו: שלא יאמרו הצדוקים^א שותף
היה. אדם צמעשה בראשית לפיכך
קדמו לו כולם: למאור. שבת:
שיכנס לסעודה מיד. שימנע הכל
מוני ויכלל מאשר יתפון: גפי. מקום
גבוה: ולצוק. כססר: נערך:
מי פתי יסור הנה. צתריה דהאי
קרא כתיב מי פתאו לזה שיסור הנה
לאכול מן העץ: חסר לב אמרה לו.
האשה שהיא חסר לב אמרה לו: גלמי
ראו עיניך. מכל מראה עיניך נגלמתי
והיינו כל העולם דכתיב צזכריה (ד)
עני ה' המה משוטטים בכל הארץ:

ראו עיניך^א (וכתיב^ב 15 כי ה' ענינו משוטטות בכל הארץ)
גופו

ועדיין גלות יבניה קיימת דכתיב ביה בגלות יבניה^א החרש והמסגר אלף. חרש כיון שפותחין נעשו הכל חרשין. והמסגר כיון שסוגרין אין מי יפתח. עולא אמר צדקה עשה עם ישראל שהקדים שתי שנים לונושנתם ש"מ מהרה
דחכמה^ב תתניב שנה היו וזו השמורה עוד בסוף גיטין: לפיכך נברא אדם יחיד ללמד שכל המאבד נפש כאלו מאבד עולם מלא. וכן המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא כו'. ת"ר לא נברא אדם יחיד שלא
יהיו המינים אומרים רשויות הרבה כו'. ת"ר בע"ש נברא אדם שלא יהיו המינים אומרים שותף היה להקב"ה במעשה בראשית ואם תזוח דעתו עליו יאמרו לו יתוש קדמך כו':